

ISHSIZLIK MUAMMOSI VA YOSHLAR BANDLIGI

*Guliston davlat pedagogika
instituti o'qituvchisi*

Berdiqulova Mahbuba

Tillarni o'qitish fakulteti talabasi

Baxromova Marjona

+998995051735

baxramovamarjona0701@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada yoshlar o'rtasidagi ishsizlik muammosi hamda ularning bandligini ta'minlash masalalari ilmiy tahlil qilinadi. Ishsizlikning asosiy sabablari sifatida ta'lim tizimi va mehnat bozori o'rtasidagi nomutanosiblik, amaliy ko'nikmalar yetishmasligi, ish o'rinlarining cheklanganligi hamda yoshlarning kasb tanlashdagi xatolari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, maqolada yoshlar bandligini oshirishga qaratilgan samarali mexanizmlar, jumladan, dual ta'lim tizimini rivojlantirish, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, yangi ish o'rinlari yaratish va kasb-hunar o'rganishni kengaytirish masalalari yoritiladi. Tadqiqot natijalari yoshlar bandligini ta'minlash ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashda muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: ishsizlik, yoshlar bandligi, mehnat bozori, ta'lim tizimi, dual ta'lim, tadbirkorlik, ish o'rinlari, kasb-hunar, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish.

АННОТАЦИЯ

В данной статье проводится научный анализ проблемы безработицы среди молодежи, а также вопросов обеспечения их занятости. В качестве основных причин безработицы рассматриваются несоответствие между системой образования и рынком труда, недостаток практических навыков, ограниченность рабочих мест, а также ошибки молодежи при выборе профессии. Кроме того, в статье освещаются эффективные механизмы повышения занятости молодежи, в частности развитие дуальной системы образования, поддержка предпринимательства, создание новых рабочих мест и расширение возможностей профессионального обучения. Результаты исследования показывают, что обеспечение занятости молодежи является важным фактором укрепления социально-экономической стабильности.

Ключевые слова: безработица, занятость молодежи, рынок труда, система образования, дуальное образование, предпринимательство, рабочие места, профессиональное обучение, социально-экономическое развитие.

ABSTRACT

This article provides a scientific analysis of the problem of youth unemployment and issues related to ensuring their employment. The main causes of unemployment are identified as the mismatch between the education system and the labor market, lack of practical skills, limited job opportunities, and incorrect career choices among young people. The article also highlights effective mechanisms for increasing youth employment, including the development of a dual education system, support for entrepreneurship, creation of new jobs, and expansion of vocational training opportunities. The results of the study show that ensuring youth employment is an important factor in strengthening socio-economic stability.

Key words: unemployment, youth employment, labor market, education system, dual education, entrepreneurship, job opportunities, vocational training, socio-economic development.

Globalashuv jarayonlari chuqurlashib borayotgan hozirgi davrda yoshlar o'rtasidagi ishsizlik muammosi ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning eng dolzarb masalalaridan biriga aylanmoqda. Har qanday jamiyatda yoshlar qatlamining bandligi nafaqat iqtisodiy o'sish sur'atlarini belgilaydi, balki ijtimoiy barqarorlik, innovatsion rivojlanish va inson kapitalining samarali shakllanishida ham muhim omil hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, yoshlar bandligini ta'minlash masalasi kompleks yondashuvni talab qiluvchi ko'p qirrali muammo sifatida namoyon bo'ladi. Bugungi kunda mehnat bozorida yuz berayotgan tarkibiy o'zgarishlar, texnologik taraqqiyotning jadallashuvi hamda kasblar transformatsiyasi yoshlar uchun yangi imkoniyatlar bilan bir qatorda muayyan muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Xususan, ta'lim tizimi tomonidan tayyorlanayotgan kadrlar bilan mehnat bozori ehtiyojlari o'rtasidagi nomutanosiblik, bitiruvchilarning amaliy ko'nikmalari yetarli darajada shakllanmaganligi hamda ish tajribasining talab etilishi yoshlarning ishga joylashish jarayonini murakkablashtirmoqda. Natijada yoshlar o'rtasida ishsizlik darajasi nisbatan yuqori bo'lib qolmoqda. Shu bilan birga, yoshlarning kasb tanlashdagi noto'g'ri qarorlari, hududlar kesimida iqtisodiy imkoniyatlarning notekis taqsimlanishi hamda yangi ish o'rinlarining yetarli darajada yaratilmayotgani mazkur muammoning yanada keskinlashuviga sabab bo'lmoqda. Bu holat, o'z navbatida, ijtimoiy tengsizlikning kuchayishi, mehnat migratsiyasining ortishi va yoshlar salohiyatidan to'liq foydalanilmasligi kabi salbiy oqibatlarni keltirib chiqaradi.

Bugungi globalashuv va iqtisodiy transformatsiya sharoitida yoshlar ishsizligi muammosi dunyoning ko'plab mamlakatlarida dolzarb ijtimoiy-iqtisodiy masalalardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Mehnat bozoridagi o'zgarishlar, texnologik taraqqiyot va iqtisodiy raqobatning kuchayishi yoshlarning bandlik imkoniyatlariga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, yoshlar orasida ishsizlik darajasi ko'pincha kattalar orasidagi ko'rsatkichdan yuqori bo'lib, bu holat ularning

mehnat bozoriga moslashishida muammolar mavjudligini anglatadi. Yoshlar ishsizligining yuzaga kelishiga ta'sir etuvchi asosiy omillardan biri — ta'lim tizimi va mehnat bozori o'rtasidagi nomutanosiblikdir. Ta'lim muassasalarida berilayotgan bilimlar ko'pincha nazariy xarakterga ega bo'lib, amaliy ko'nikmalar yetarli darajada shakllantirilmaydi. Natijada bitiruvchilar ish beruvchilar talablariga to'liq javob bera olmaydi. Ayniqsa, ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va texnologik sohalarda tajribali mutaxassislariga bo'lgan talab yuqori bo'lib qolmoqda. Hududiy omillar ham yoshlar bandligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Iqtisodiy jihatdan rivojlangan hududlarda ish o'rinlari ko'proq yaratiladi, infratuzilma rivojlangan bo'ladi va investitsiyalar hajmi yuqori bo'ladi. Aksincha, qishloq joylarda va chekka hududlarda ish o'rinlari yetishmasligi kuzatiladi. Bu esa yoshlarning yirik shaharlarga ko'chib o'tishiga sabab bo'ladi va urbanizatsiya jarayonini tezlashtiradi. Yoshlar ishsizligining oqibatlarini keng qamrovli va murakkabdir. Avvalo, iqtisodiy nuqtai nazardan, ishsizlik daromadlarning pasayishiga va aholi turmush darajasining yomonlashishiga olib keladi. Ijtimoiy jihatdan esa bu holat tengsizlikning kuchayishiga, ijtimoiy beqarorlikka va jamiyatda muayyan muammolarning yuzaga kelishiga sabab bo'lishi mumkin. Uzoq muddatli ishsizlik yoshlarning ruhiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatib, ularning kelajakka bo'lgan ishonchini pasaytiradi. Shuningdek, yoshlar orasida ishsizlik darajasining yuqoriligi "intellektual migratsiya" jarayonini kuchaytiradi. Ya'ni, yuqori malakaga ega yosh mutaxassislar yaxshiroq ish va yashash sharoitlarini izlab xorijiy davlatlarga ketishga moyil bo'ladi. Bu esa mamlakatning intellektual salohiyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Mazkur muammoni hal etish uchun kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Birinchi navbatda, ta'lim tizimini isloh qilish va uni mehnat bozori talablariga moslashtirish muhimdir. Dual ta'lim tizimini joriy etish orqali talabalar o'qish jarayonida amaliy tajriba orttirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa ularning mehnat bozoriga tezroq moslashishiga yordam beradi. Bundan tashqari, yoshlar uchun stajirovka va amaliyot dasturlarini kengaytirish zarur. Korxonalar va ta'lim muassasalari o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish orqali yosh mutaxassislarining ishga joylashish imkoniyatlarini oshirish mumkin. Shu bilan birga, kasb-hunar ta'limini rivojlantirish ham muhim ahamiyatga ega. Yoshlar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash ham samarali yo'nalishlardan biridir. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish orqali yangi ish o'rinlari yaratish mumkin. Davlat tomonidan berilayotgan imtiyozli kreditlar, subsidiyalar va grantlar yoshlarning o'z biznesini boshlashiga yordam beradi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida esa yangi bandlik shakllari paydo bo'lmoqda. Masofaviy ish, frilans faoliyat va onlayn platformalar orqali ishlash imkoniyatlari kengayib bormoqda. Bu esa yoshlar uchun hududiy cheklovlarsiz daromad topish imkonini yaratadi. Shu bois raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish bugungi kunning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Umuman olganda, yoshlar bandligini ta'minlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lishi zarur.

Bu borada amalga oshirilayotgan islohotlar va dasturlar samaradorligini oshirish orqali ishsizlik darajasini sezilarli kamaytirish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, yoshlar ishsizligi zamonaviy jamiyatning murakkab va ko‘p qirrali muammolaridan biri hisoblanadi. Uni bartaraf etish ta‘lim tizimini takomillashtirish, amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish va yangi ish o‘rinlarini yaratish bilan chambarchas bog‘liq. Yoshlar bandligini ta‘minlash orqali iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash va jamiyatning ijtimoiy rivojlanishini ta‘minlash mumkin. Mazkur maqolaning asosiy maqsadi yoshlar o‘rtasidagi ishsizlik muammosining asosiy sabablarini ilmiy jihatdan tahlil qilish hamda ularning bandligini ta‘minlashning samarali yo‘llarini aniqlashdan iborat.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlar siyosati va bandlikka oid farmonlari.
- 2.O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi ma’lumotlari, 2023–2025
- 3.Xalqaro mehnat tashkiloti (ILO). Global Employment Trends for Youth.
- 4.Abdurahmonov Q.X. “Mehnat iqtisodiyoti”. – Toshkent.
5. A.S. “Iqtisodiy nazariya asoslari”. – Toshkent. Internet manbalari.